

GUNNAR EKELÖF arbejdede med modsætninger som han så benægtede på vej mod noget tredje. Han søgte, som han sagde, sprækken mellem modsætningerne.

Århundredets to svenske lyrikere på dansk

De fyldte mellemrum

Og børnene leger tavst med ord på gulvet. Hvad skal man mene om denne oversættelse af en verslinje fra svensk? Ramt lige på kornet, må man sige, hvis man går ordenes betydning efter en for en. Netop sådan var indholdet af de ord Gunnar Ekelöf skrev et sted i det første digt i den første bog han udgav, *Sent på jorden*, i 1932.

Men rytmen er ikke ramt. Hos Ekelöf er der tryk på præcis hver anden stavelse i den linie. Det samme havde der været på dansk, hvis oversætteren havde skrevet 'barnet'. Så havde han ganske vist ændret en anelse på meningen, for Ekelöf skriver 'børnene' og det betyder jo 'børnene'. Enten må man give køb på rytmen eller på betydningen. Iversen vælger især det første. Det har omkostninger.

Som dog rigelig opvejes af kvaliteten af det udvalg samme oversætter har sammensat. Her kan man følge Ekelöf fra han begyndte som mageløs producent af metaforer, til han endte som en af de store lyriske paradoksmagere.

EKELÖF arbejdede med modsætninger som han så benægtede på vej mod noget tredje. En smerte af

glæde, en glæde af smerte, godt og ondt som tvillinger. Ekelöf søgte, som han sagde, sprækken mellem modsætningerne. Kærligheden kaldte han den sprække, hinsides sætningen og modsætningen.

Hans hang til paradoksmageri kunne være blevet til filosofiske aforismer som Nietzsches, hvis ikke Ekelöf havde været poet hele vejen igennem og derfor søgte anskuelige billeder for sin oplevelse af modsætninger, der skulle tilbagelægges. Jens Smærups ni år gamle digt-udvalg lagde vægt på den tidlige Ekelöf. Karsten Sand Iversen har givet særlig plads til den sene Ekelöf, der holdt den abstrakte filosofi fra døren ved hjælp af et galleri af orientalske figurer. Som Swendenborg og Blake viklede Ekelöf sig ind i sin egen verden af engle og djævle og jomfruer og fyrster.

Men blev det mere indviklet med årene, så blev det i grunden også klarere. Det handlede om at finde ikke et ståsted, men altid et mellemrum mellem stederne – og fylde det til bristepunktet. Hvad jeg har skrevet, er skrevet mellem linierne, skrev Ekelöf med sikker hånd i 'Opus incertum'. Og en måned før sin død skrev han, halvt opløst i sin hospitalsseng, det sid-

ste digt i Iversens udvalg: 'Den der siger: Alt er Intet / skal du tilsige mørkt/ Intet er Alt.

HVOR HÅRDT tilkæmpet denne poetiske og filosofiske ro var, får man et begreb om af Olof Lagercrantz' bog om Ekelöf, der udsendes som tvillingebind til de udvalgte digte ved samme oversætter.

Bogens lange titel indfanger både Ekelöfs paradoksi og hans filosofiske drejning: 'Jeg bor i en anden verden, men du bor jo i den samme.' Digtet Lagercrantz her citerer, står på side 39 i følgebindet, så man bliver mindet både om, hvad sammenhæng det kommer

af, og hvad det er der står i centrum: poeten. Den 85-årige Lagercrantz har kendt den sære snegl til Ekelöf det halve liv og har skuffen fuld af anekdoter om ham, men gør ikke noget forsøg på at få sammenhæng i poeten's liv.

Der forresten ikke var voldsomt interessant. Ekelöfs far døde skrækkelig tidligt, rig og sindssyg. Hans mor levede skrækkeligt længe. Hun formøblede pengene og var ham en plage. Det mest opsigtsvækkende ved hans levned er nok, at han blev skilt fra sin kone og i næste øjeblik gift med hendes søster. Alkohol gav ham et smertefuld endeligt.

Sådan et liv med sprut og tøge-

Djævelen er gud

Djævelen er gud
 og Gud er djævel
 og jeg lærte
 at dyrke dem begge
 den ene på én måde
 den anden på en anden
 men måderne var de samme
 fordi de begge befalede
 Indtil jeg lærte
 Kærligheden at kende, en sprække
 mellem de to kæmpende
 Kærligheden, en stribe
 lys mellem de blodige læber
 Den kløft hvorfra
 de udvalgte træder ind
 i verden af ligeglade
 Ligeglade de der dyrker en Gud
 Ligeglade de der dyrker en Djævel.

AF GUNNAR EKELÖF: 'DIWAN OVER FYRSTEN AF EMGLION'.
 ÖVERSAT AF KARSTEN SAND IVERSEN

nerationer af dominerende damer er et fund for den der vil finde digtenes begrundelse i poetens liv. Det vil Lagercrantz ikke. Han har derimod tegnet en række billeder, opbygget af scener han husker, og vers han ikke kan glemme, klipet sammen med frie spring frem og tilbage i tid, en genskabelse af poesiens rytme i monterede brudstykker af liv. Vi anmeldte bogen udførligt ved dens fremkomst,

udførligt ved dens fremkomst, 6.11.94, og kan derfor glæde os ekstra over, at dette enestående stykke erindringskunst nu også er tilgængeligt på dansk.

TILFÆLDET VIL at det danske sprog på denne sure novemberdag bliver beriget med et tredje svensk poetisk hovedværk, nemlig digtsamlingen Østersøer, af den mand i den nulevende generation af

svenskere, der kan stå mål med Ekelöf, Tomas Tranströmer.

Hans mesterskab og særpræg ligger i de associationsrækker der bærer hans sproglige billeder. Samlingens seks digte har alle stof og motiver fra Østersøen, landskaber langs dens rand, minder af dens historie. På Gotland støder poeten på en døbefont fra 1100-tallet. Af sandsten, udsmykket med krigeriske billeder. 'Øjnenes kerner af ondskab og godhed sprænges der.'

Poeten genkalder sig synet på afstand. Døbefonten snurrer som en karrusel i erindringen, 'på ydervæggen raser kampen'. 'Kun inden for er der fred, i kummens vand som ingen ser.'

Så vidt kunne mange poeter have ført os, historiens modsætninger indfanget i en kirke, velsignelse og krig i samme monument. Men så leder døbefontens væske denne poet videre sådan: 'Og freden kan komme dråbevis, måske om natten / når vi ingenting ved, / eller som når man ligger med drop på en stue på sygehuset.'

Det er poesi, det er hvad der er at sige om det. Oversætteren, Pe-

ter Nielsen, har ikke haft de samme rytmiske kvaler som makkeren med Ekelöf. Hos Tranströmer ligger der større problemer i ordenes mangetydighed. 'Stil' betyder 'stil', men når det, side 34, handler om kragetæer, betyder det selv samme svenske ord også 'håndskrift', og det kan ingen dansk oversætter få med.

Men de har gjort et fint job begge to, Iversen og Nielsen. En rig dag for dansk oversættelseslitteratur.

THOMAS BREDSDORFF

Gunnar Ekelöf: Fyrsten af Emglon. Udvalgt og oversat af Karsten Sand Iversen (Gyldendal. 144 s., kr. 225)

Olof Lagercrantz: Jeg bor i en anden verden, men du bor jo i den samme. Erindringer om Gunnar Ekelöf. Oversat af Karsten Sand Iversen. (Gyldendal. 220 s., kr. 275)

Tomas Tranströmer: Østersøer. Digte. Oversat af Peter Nielsen. (Centrum. 48 s., kr. 128)